

УДК 316.6:330.101.22

РОЗВИТОК СУЧАСНИХ ФОРМ СОЦІАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Щетинська Я.В., к.е.н., доцент кафедри економіка підприємства Донецький національний університет (Україна)

Щетинська Я.В. Розвиток сучасних форм соціальної економіки.

У статті досліджено організаційні форми та напрями сучасних форм соціальної економіки, інструменти державного регулювання і соціальна політика. Визначено пріоритетні напрями державного управління у формуванні соціальної економіки. Проведено аналіз підприємств, які займаються соціальною відповідальністю бізнесу та запропоновані методи регулювання їх діяльності з боку держави. Обґрунтовано, що перелік пріоритетних напрямків державного управління щодо формування соціальної економіки має бути доповнено напрямком «забезпечення якості життя», результативність реалізації якого має бути оцінена за допомогою критерію «ступінь реалізації соціальних потреб особи». Також визначено пріоритетні напрями регулювання розвитку соціальної економіки на рівні регіонів залежно від рівня соціально-економічного розвитку територій (ринок праці, матеріальний добробут, демографічний розвиток, освіта, охорона здоров'я та ін.).

Ключові слова: соціальна економіка, соціалізація, неприбуткові підприємства, соціальна відповідальність бізнесу.

Щетинская Я.В. Развитие современных форм социальной экономики.

В статье исследованы организационные формы и направления современных форм социальной экономики, институты государственного регулирования и социальная экономика. Определены приоритетные направления управления в формировании социальной экономике. Проведен анализ предприятий, которые занимаются социальной ответственностью бизнеса и предложены методы регулирования их деятельностью со стороны государства. Обосновано, что перечень приоритетных направлений государственного управления формирования социальной экономики должно быть дополнено направлением «обеспечение качества жизни», результативность реализации которого должен быть оценен при помощи критерия «степень реализации социальных потребностей человека». Так же определены приоритетные направления регулирования развития социальной экономики на уровне регионов в зависимости от уровня социально-экономического развития территории (рынок труда, материальное благополучие, демографическое развитие, образование, здравоохранение и т.д.).

Ключевые слова: социальная экономика, социализация, неприбыльные предприятия, социальная ответственность бизнеса.

Shchetinskaya Y.V. Development of modern forms of social economy.

The article examined organizational forms and directions of modern forms of social economy tools of State regulation and social policy. Defined priority areas of State administration in the formation of social economy. Analysis of the enterprises which are engaged in the social responsibility of business and proposed methods of regulation of their activities on the part of the State. Substantiated that the list of priority areas of public administration concerning the formation of the social economy must be supplemented by direction of "quality of life", the effectiveness of the implementation of which should be evaluated using the criterion of "the degree of implementation of the social needs of individuals". Also identified priority areas for regulation of the development of the social economy at the level of the regions depending on the level of socio-economic development areas (labour market, welfare, demographic development, education, health, etc.).

Keywords: social economy, socialization, non-profit enterprises, social responsibility of business.

Постановка проблеми. Модель сучасної економіки більшості розвинутих країн світу характеризується як соціальна ринкова, що підкреслює її соціальну спрямованість у єдності з ринковим механізмом господарювання. З моменту проголошення Україною незалежності визначено за мету побудову соціальної економіки на основі взаємодії механізмів ринкового і державного регулювання. Формування соціальної економіки супроводжується процесом соціалізації, що полягає в забезпеченні консенсусу економічного і соціального розвитку та супроводжується підвищенням рівня соціального добробуту.

Подальший соціальний розвиток потребує дослідження організаційних форм, що виникають для цього, а також розробки відповідних інструментів державного регулювання і вдосконалення соціальної політики.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Розгляду різних аспектів соціальної економіки посвячено роботи багатьох вітчизняних і зарубіжних учених-економістів. Проблеми соціального розвитку, процеси соціалізації економіки досліджують українські вчені: Н. Гринчук, В. Єременко, Ю. Зайцев, С. Калініна, І. Кириленко, В. Куценко, Е. Лібанова, Н. Лук'яненко, О. Лях, П. Макаренко, О. Мартякова, А. Мельник, В. Новіков, І. Савченко, Ю. Саско, Л. Шаульська, В. Ягодка та російські автори: В. Антропов, А. Бутенко, А. Волков, А. Горкін, Г. Карелова, Е. Катувський, Л. Мельник, В. Осипов, Т. Юр'єва.

Теоретичні аспекти соціалізації економіки розглянуто в роботах Р. Арона, Д. Белла, Ж. Б'юкенена, Л. Вальраса, Ш. Гайда, Т. Ганслі, Ф. Енгельса, Л. Ерхарда, Г. Зальтмана, Ф. Котлера, С. Ліндерберга, Х. Ламперта, А. Маслоу, К. Маркса, Ж. Мілла, А. Мюллер-Армака, В. Ойкена, В. Оуена, П.Ж. Прудона, Ф. Розетто, О. Рюстова, Б. Саньяна, А. Сен-Сімона, А. Сміта, Ш. Фур'є, Д. Хопкінса, Л. Штайна, Й. Шумпетера. Разом з тим, незважаючи на значну кількість досліджень у цій сфері, ряд питань, пов'язаних із регулюванням і формуванням соціальної політики з урахуванням моделей та організаційних форм соціальної економіки, адекватних умовам існуючого стану та сучасному етапу розвитку соціальної економіки в Україні, залишаються недостатньо розробленими.

Виділення невирішеної проблеми. Пріоритетними напрямками державного управління у формуванні соціальної економіки з точки зору її складових виступають:

- створення умов для забезпечення гідного рівня життя населення;
- розвиток трудового потенціалу;
- розвиток народонаселення;
- формування середнього класу;
- недопущення надмірної диференціації населення за рівнем доходів населення;
- поліпшення стану здоров'я населення;
- надання адресної допомоги незахищеним верствам населення;
- усесторонній розвиток освіти і культури.

Проте загально визнані у структурі соціальної політики напрями формування соціальної економіки мають бути доповнені і можливістю забезпечення якості життя, яка може бути оцінена лише на основі критерію «ступінь реалізації соціальних потреб особи».

Одна з проблем, пов'язаних із можливостями соціальної економіки, – це соціальна адаптація, яка розглядається на різних рівнях аналізу й управління:

- на макрорівні – як адаптація того або іншого суспільства до мінливого середовища;
- на мезорівні – при аналізі адаптації різних соціальних груп;
- на мікрорівні – як аналіз індивідуальних стратегій адаптації індивідів.

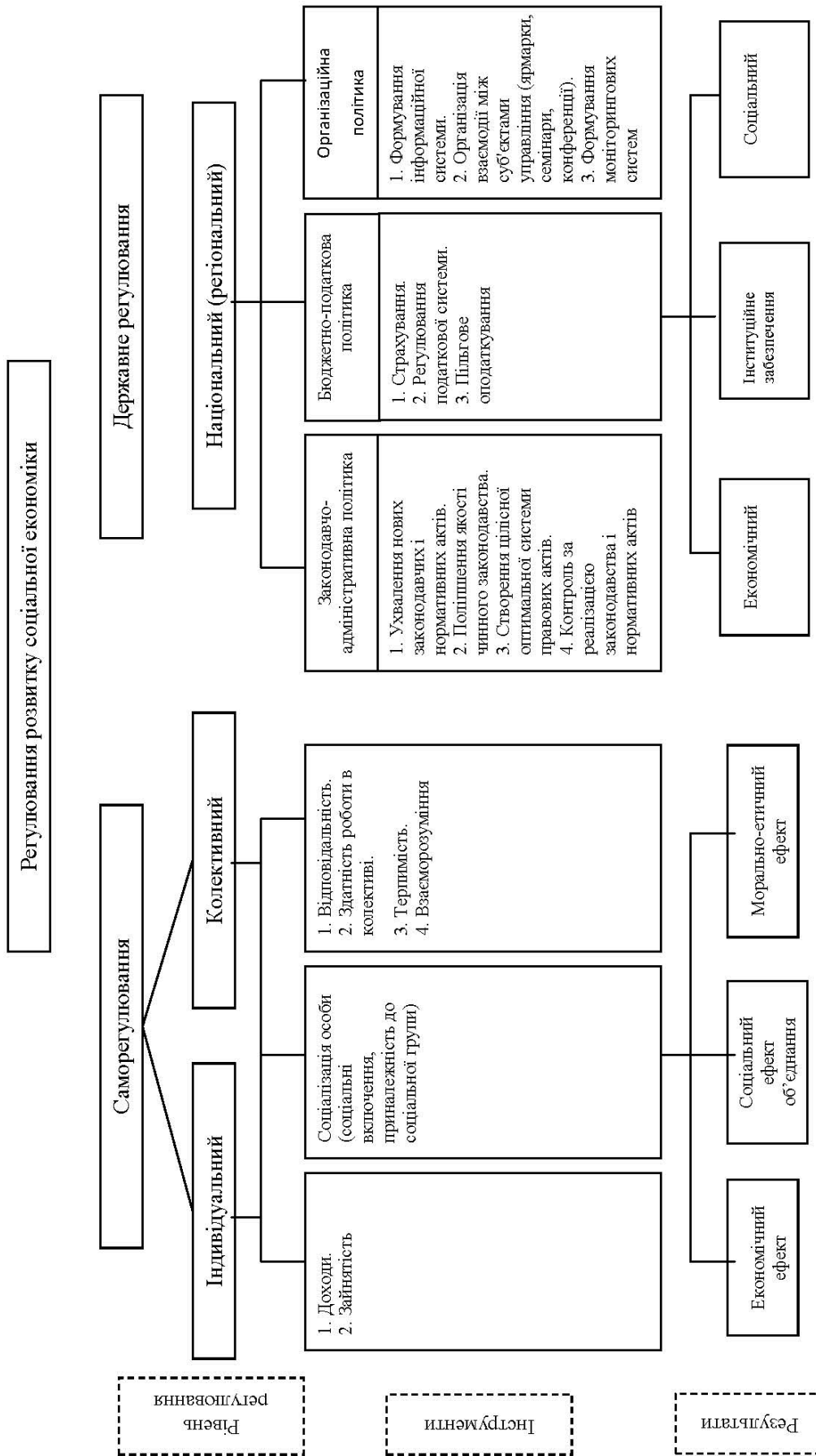

Рис. 1.1. Система регулювання розвитку соціальної економіки

Мета дослідження є розвиток теоретико-методологічних основ дослідження соціально орієнтованої економіки та розробка науково-практичних рекомендацій щодо регулювання та організації розвитку соціальної економіки в Україні.

Результати дослідження. З точки зору необхідності регулювання процесів організації розвитку соціальної економіки та обґрунтування для цього необхідних ресурсів система регулювання має включати (рис. 1.1):

формування законодавчої бази для розвитку необхідних напрямів розвитку соціальної економіки;
формування моніторингових систем з ідентифікації соціальних загальнонаціональних, трудових та індивідуальних соціальних ризиків;

підтримка та координація створення соціальних підприємств і організація їх взаємодії;
вживання заходів щодо ознайомлення населення з існуючими соціальними ризиками та засобами протидії їм на індивідуальному, національному та груповому рівнях на підставі засобів соціального маркетингу, реклами;

формування та підтримка розвитку національних сучасних форм соціальної економіки на мікрорівні, соціально відповідального бізнесу та соціального підприємництва;

формування інститутів взаємодії державної влади, бізнесу та суспільних організацій з розвитку галузей соціальної інфраструктури та соціального захисту населення та ринку соціальних послуг.

У сучасних умовах формування сфери соціального захисту малозабезпечених громадян і сімей у державі продовжує здійснюватись екстенсивним шляхом. У результаті вона є недостатньо ефективною та занадто дорогою для держави.

Соціальні гарантії та пільги мають велике соціальне значення, оскільки компенсують населенню низьку заробітну плату, недоліки системи пенсійного забезпечення, але їх подальше розширення не вирішує соціальних проблем. Фінансування соціальних допомог на сьогоднішній день є нераціональним. Чимала частина коштів не досягає своїх цілей. Це свідчить про те, що спроби вирішити соціальні питання виключно через збільшення фінансування є безперспективними. Необхідно розробити нову стратегію надання соціальної допомоги або стратегію створення та підтримки соціальної економіки в нашій державі за допомогою об'єднання державної допомоги та самопомоги на підставі соціальних підприємств. Створення соціальних підприємств, у свою чергу, значно допоможе працевлаштувати велику кількість населення та розширити соціальні послуги.

Тому сьогодні почали з'являтися та розвиватися такі форми соціальної економіки, як соціальні рухи, соціальна відповідальність бізнесу та соціальні підприємства, які надають допомогу в пошуках нових робочих місць для безробітних та малозабезпечених сімей, а також беруть на себе соціальний захист такого населення, тим самим допомагаючи державі вирішувати соціальні питання в країні.

На даному етапі розвитку світової спільноти все більше уваги приділяється ролі соціальної відповідальності бізнесу (СВБ) у розвитку суспільства. В органах державної влади з'являються посади міністрів з проблем корпоративної соціальної відповідальності. У Європі 2005 рік було оголошено роком соціальної відповідальності бізнесу. В Україні ці процеси тільки почалися і потребують науково-методичного осмислення та практичної перевірки.

Відповідальність бізнесу найчастіше розуміється як створенням робочих місць, гідних умов праці та її оплати. У європейській моделі бізнес платить дуже великі податки, а держава, у свою чергу, використовує ці кошти на реалізацію соціальних потреб населення. Найбільш поширені сфери проявів ініціатив бізнесу – це економіка, зайнятість, охорона навколишнього середовища та соціальні програми.

У сучасних умовах відбувається зближення консервативних та ліберальних поглядів на участь бізнесу у фінансуванні екологічних та соціальних програм, а також те, що бізнес став підтримувати програми розвитку територіальних громад: допомога по догляду за дітьми та хворими, молодіжні квартирні центри, професійне навчання безробітних тощо.

У даний час модель соціально відповідальної поведінки притаманна великим промисловим корпораціям і підприємствам, які інтегруються у світову економічну систему. Її реалізація в основному базується на розробці соціальних ініціатив та їх інтеграції у стратегію розвитку корпорації.

Для оцінки рівня розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні і відношення до цієї сфери діяльності бізнесу в суспільстві Представництво ООН в Україні організувало соціологічне дослідження 1121 керівника українських компаній індустріальних міст (Київ, Харків, Львів, Дніпропетровськ, Донецьк та Одеса) [136]. За результатами цього дослідження більшість опитаних українських компаній (78,1%) знають про соціальну відповідальність бізнесу. Вищезазначений рівень є відносно високим, але зробити висновок, що це поняття широко відоме всім суб'єктам підприємницької діяльності було б не правильно, оскільки кожне п'яте підприємство в Україні не має інформації про соціальну відповідальність бізнесу та соціально-етичні стратегії розвитку бізнесу як напрями вирішення довгострокових цілей розвитку підприємств.

Як свідчать результати даного дослідження [136], поінформованість про СВБ не залежить від розміру компанії. Розподіл компаній щодо інформованості про СВБ по регіонах наведено у табл. 1.1

Таблиця 1.1

Розподіл компаній щодо інформованості про СВБ по регіонах, %

	Київ та Київ-ська область	Львів та Львівська область	Дніпропетровськ та Дніпропетровська область	Донецьк та Донецька область	Одеса та Одеська область	Харків та Харків-ська область
Чули про поняття СВБ	90,7	62,9	77,1	61,5	72,6	73,6

Позитивна оцінка результативності заходів СВБ частіше зустрічається серед великих підприємств, які переконані, що заходи СВБ стимулюють зростання економічних показників компанії. Позитивним явищем є те, що в бізнес-середовищі почалися та успішно розвиваються методичні підходи та практики розробки соціальних стратегій, організаційне оформлення діяльності з соціальних напрямів та соціальної звітності. Підґрунтям таких процесів є теорія соціального маркетингу. Ці найважливіші форми розвитку соціальної відповідальності бізнесу починають все ширше впроваджуватися в бізнес-практику українських компаній. Вони поширюються від лідерів – найбільших компаній до малих і середніх, що також відіграють значну роль у стабільності української економіки і розвитку суспільства.

Як зазначено вище, сьогодні займаються соціальною відповідальністю лише великі промислові корпорації та підприємства. Тому розглянемо діяльність деяких із них.

Така велика компанія, як «Систем Кепітал Менеджмент», реалізує свою соціальну відповідальність через створення благодійного фонду «Розвиток України» за трьома напрямками: сучасна освіта, здоров'я нації, культурне надбання.

Добродійний фонд «Розвиток України», який фінансує проекти в галузі освіти, культури й охорони здоров'я, прагне побудувати ефективну прозору систему взаємодії між усіма учасниками процесу.

Фонд робить свій внесок у реорганізацію системи освіти України в межах напряму «сучасна освіта» в перспективі, оскільки його мета – підтримати розвиток тих, хто формуватиме інтелектуальну еліту України. Це базується на підході усунення причин соціальних проблем, їх профілактиці, а не їх наслідків.

Для досягнення поставленої мети фонд реалізує програму "Сучасна освіта", проекти якої спрямовані на досягнення системних змін у сфері вищої, середньої та середньої спеціальної освіти з урахуванням положень "Стратегії розвитку освіти в Україні на 2006-2010 рр.". До їх складу входить підтримка Магістерської програми з економіки Консорціуму економічних досліджень і освіти при Національному університеті України "Києво-Могилянська академія" (НАУ "КМА"). Проект «Україна професійна» здійснює створення системи взаємодії

суспільства, бізнесу і влади, що забезпечить державу затребуваними професійними кадрами. Метою проекту «Журналістика цифрового майбутнього» є створення конкурентоспроможної школи журналістики, яка базується на сучасній освіті та сприяє підвищенню якості журналістського продукту.

Розвиток держави багато в чому визначається здоров'ям нації. Сьогодні проблеми у сфері охорони здоров'я мають системний характер: триває демографічна криза й падіння середньої тривалості життя, туберкульоз і ВІЛ досягли рівня епідемії, низьким є рівень соціальної захищеності. Усі ці проблеми спричинили занепад системи охорони здоров'я України. Метою програми "Здоров'я нації" є відбір, упровадження та підтримка провідних методів і технологій, закріплення інституційних змін у галузі охорони здоров'я, а також зміна ставлення жителів України до власного здоров'я.

У складі напряму «Здоров'я нації» фонд реалізує проект "Зупинимо туберкульоз". Його мета – подолання епідемії туберкульозу в Україні. У рамках проекту створено Меморандум «Україна без Туберкульозу», що є невід'ємною частиною проекту та надає можливість усім зацікавленим сторонам приєднатися до його реалізації. Створено Навчальний центр для фізичатрів України з усіх регіонів України сучасних методів і підходів до лікування туберкульозу з подальшим створенням мережі ресурсних центрів з туберкульозу в регіонах. Створено Всеукраїнський протитуберкульозний санаторій для психологічної та соціальної реабілітації дітей. Санаторій є національним, він призначений для реабілітації дітей, які перехворіли на туберкульоз і пройшли лікування. Реабілітація: фізична, психологічна, соціальна. Санаторій використовуватиме сучасні підходи й устаткування для ефективного оздоровлення та реабілітації дітей. Здійснюється підтримка наукових досліджень і науково-практичних конференцій у сфері туберкульозу для розробки нових і вдосконалення існуючих способів і методів діагностики, лікування, і профілактики туберкульозу у дорослого населення, дітей і підлітків.

Україна має багатий духовний ресурс і величезний потенціал для розвитку свого культурного надбання. Компанія «СКМ» приділяє особливу увагу питанням розвитку української духовності, культури й мистецтва, що сприяє внеску у розвиток нашої країни, побудову її майбутнього. Однією із пріоритетних сфер діяльності фонду є збереження і примноження культурного надбання країни. Фонд бере участь у відновленні історичних пам'яток, щоб майбутні покоління українців одержали можливість доторкнутися до витоків національної свідомості.

Одночасно завдяки величезній історико-культурній спадщині в Україні є унікальна можливість створювати сучасну національну культуру на багатому історичному фундаменті. Фонд "Розвиток України" вважає підтримку сучасного мистецтва одним із найважливіших елементів збереження української духовності й підтримуватиме такі проекти в рамках своєї програми "Культурне надбання".

Початком реалізації проекту можна вважати укладення договору «Про надання цільової добродійної допомоги на здійснення комплексу ремонтно-реставраційних і відновлювальних робіт будинку Митрополита Національного заповідника «Софія Київська».

«Донбаська паливно-енергетична компанія» (ДПЕК) – перша приватна вертикально інтегрована енергетична компанія України, яка в межах корпоративної соціальної відповідальності здійснює соціальні програми в багатьох містах країни. Соціальна програма ДПЕК на 2007 р. у Дніпропетровській області в розмірі 1,5 млн. грн. була спрямована на закупку обладнання для міської лікарні у м. Павлограді, у м. Тернівці на будівництво спортивного майданчику, а також на реалізацію Першотравневої міської програми «Збір, транспортування, переробка та утилізація твердих побутових відходів». Також у 2007 р. соціальні інвестиції на суму 3 млн. грн. одержали міста Зугрес, Кіровське, Курахове (Донецької області) та Щастя (Луганської області). Соціальні програми були спрямовані на придбання обладнання комп'ютерних класів, ремонт установ культури й охорони здоров'я, а також житлових приміщень.

Соціальна інфраструктура компанії ДПЕК представлена підприємствами громадського харчування, санаторіями, профілакторіями, спортивними комплексами, дитячими оздоровчими таборами, базами відпочинку, гуртожитками. Ця сфера покликана забезпечити співробітників підприємств у складі ДПЕК гідними умовами праці, відпочинку і медичного обслуговування.

На Маріупольському металургійному комбінаті ім. Ілліча є добре обладнані побутові приміщення, в яких є сауни, тренажерні зали. Відкрито їдальні, буфети за пільговими цінами на продукти харчування власного виробництва, а робітники безкоштовно забезпечені очищеною водою («Іллічівська Джерельна»). Робітники мають можливість придбати квартиру, автомобіль за безвідсотковим кредитом та без першого внеску. Діти іллічівців мають змогу відвідувати найкращі дитячі садки, яких у підприємства 30, та відпочивати у 5 дитячих оздоровчих центрах. Робітники мають можливість провести відпустку у Криму та на інших 40 базах відпочинку. Також можна здобути освіту за кошти підприємства. Для працівників підприємства відкрито діагностичний центр медсанчастини, яхт-клуб, готель «Чайка», пансіонат «Зміна», фізкультурно-оздоровчий комплекс, центр соціального захисту «Турбота», терапевтичне відділення медсанчастини, база ФК «Металург», дитячий оздоровчий центр, стадіон, «Екстрим-парк» тощо. Комбінат займається відновленням кинутих підприємств, сільськогосподарського виробництва, аптечних мереж, модернізацією аеропорту, молокозаводу, швейної фабрики, рибоконсервного заводу. Згідно з колективним договором уже 5 років воїни-інтернаціоналісти 15 лютого мають вихідний.

Таблиця 1.2

Соціальна відповідальність підприємств України [136-141]

Підприємство	Напрями	Програми і заходи	Обсяг фінансування
Компанія «СКМ»	Сучасна освіта	Підтримка Магістерської програми з економіки Консорціуму економічних досліджень і освіти при Національному університеті України «Києво-Могилянська академія»	300 тис. дол.
		Проект «Україна професійна»	210 тис. дол.
		Проект «Журналістика цифрового майбутнього»	550 тис. дол.
	Здоров'я нації	Національний проект «Зупинимо туберкульоз»	100 млн. грн.
		Регіональна програма з боротьби з туберкульозом у Донецькій області	50 млн. грн.
Культурне надбання	Реконструкція будинку Митрополита Національного заповідника «Софія Київська»	-	
Компанія «ДПЕК»	Соціальне партнерство з територіальними громадами Донецької, Дніпропетровської і Луганської областей	Донецька та Луганська області: обладнання комп'ютерних класів, ремонт установ культури й охорони здоров'я, а також житлових приміщень	3 млн. грн.
		Дніпропетровська область: обладнання для лікарень, будівництво спортивного майданчику, реалізація програми «Збір, транспортування, переробка й утилізація твердих побутових відходів»	1,5 млн. грн.
	Соціальна інфраструктура	Підприємства громадського харчування, санаторії, профілакторії, спортивні комплекси, дитячі оздоровчі табори, бази відпочинку, гуртожитки	-
«ММК»	Соціальна інфраструктура	Сауни, їдальні, буфети за пільговими тарифами, тренажерні зали, бази відпочинку, дитячі садки, яхт-клуб, готелі, центр соціального захисту «Турбота» тощо. 2001р. Реконструкція аеропорту Маріуполя 2002р. створена	30 млн. грн.

ім. Ілліча»		компанія «Ілліч-Авіа» 2002р. Викуп міського молокозаводу 2003р. Викуп санаторію «Ай-Даніль» 2003р. Реалізація програми «Житло в кредит» 2007р. Відкриття супермаркетів «Наша марка» та аптечних кіосків «Іліч-фарм» у житловому масиві «Восточний»	- - - -
Корпорація «ІСД»	Соціальне партнерство	Програми з реконструкції та будівництва доріг, технічного переобладнання міського господарства, забезпечення сучасним медичним обладнанням клінік та лікарень. Заходи щодо екології. Виділення спеціальних стипендій	1,5 млн. грн.
Компанія «АВК»	Освіта	Значну частку свого прибутку інвестує у підвищення кваліфікації своїх працівників. З 2003 р. є партнером МОН України у проведенні всеукраїнського конкурсу студентських і наукових робіт, спрямованих на розвиток харчової галузі	100 тис. грн.
Корпорація «Інтерпайп»	Освіта	Співробітництво із спеціалізованими ВНЗ Дніпропетровського регіону у сфері підготовки кадрів для металургійної галузі. Професійна підготовка своїх працівників	-

У рамках соціально-економічного партнерства з м. Алчевськом корпорація «ІСД» ініціює створення Фонду розвитку міста. Стартове наповнення фонду корпорації становить 15 млн. грн. Фонд має розвивати програми з реконструкції та будівництва доріг, технічного переобладнання міського господарства, забезпечення сучасним медичним обладнанням клінік та лікарень. У разі звільнення робітників корпорація зобов'язана забезпечити їх новими робочими місцями. Одним із найважливіших напрямів партнерства є екологія. Для студентів алчевських ВНЗ корпорація «ІСД» виділяє спеціальні стипендії по 3000 грн. на рік. Також корпорація займається вирішенням житлових проблем своїх робітників.

Компанія «АВК» значну частку свого прибутку інвестує у підвищення кваліфікації своїх працівників. Серед партнерів «АВК» у сфері освіти є Міжнародний інститут менеджменту, Києво-Могилянська бізнес-школа, Міжнародний інститут бізнесу, Міжнародна харчова академія РАСН. Із 2003 р. компанія «АВК» є партнером Міністерства освіти і науки України у проведенні всеукраїнського конкурсу студентських і наукових робіт, спрямованих на розвиток харчової галузі.

Корпорація «Інтерпайп», розуміючи власну соціальну відповідальність, інвестує кошти у розвиток своїх робітників, створює можливості для самореалізації, використовує сучасні технології виробництва для забезпечення безпечних умов праці. Піклуючись про майбутнє компанії та ефективне управління знаннями, «Інтерпайп» розвиває довгострокове співробітництво із спеціалізованими вищими навчальними закладами Дніпропетровського регіону у сфері підготовки кадрів для металургійної галузі як форму соціалізації економіки та розвитку соціальної економіки.

Проаналізувавши реалізацію функцій соціально відповідального бізнесу як загалом в Україні, так і на кількох великих підприємствах, можна відзначити, що сьогодні мислення керівників компаній поступово змінюється вбік того, що необхідно не тільки працювати для одержання прибутку, а ще й на користь суспільства в цілому. Але існують певні перешкоди для вживання заходів СББ, хоча деякі підприємства все ж таки здійснюють соціальну відповідальність бізнесу за різними напрямками і застосовують різні заходи (табл. 1.2).

Це свідчить про необхідність втручання держави у вживання заходів з інформування, стимулювання та заохочування підприємств у здійсненні соціально відповідальної політики.

Висновки і пропозиції. В Україні необхідно розробити політику розвитку і формування соціальних підприємств.

На державному рівні вплив на соціальну сферу формується соціальною політикою і державним регулюванням, інвестиційним забезпеченням і використанням внутрішніх ресурсів на рівні обласних центрів і послугами, що надаються, на рівні міста або самого соціального підприємства. У кожного рівня свої особливі пріоритети, свої характерні завдання і свої специфічні методи вирішення цих характерних завдань, але мета функціонування всієї соціальної управлінської піраміди полягає в забезпеченні високої якості життєвих умов незахищених верств суспільства в цілому й окремої людини зокрема.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Коник Д.Л. Соціальна відповідальність бізнесу в Україні Д.Л. Коник, М.В. Олійник, Ю.О. Привалов; відп.ред. Ю. Саєнко. — К.: Батискаф, 2002. — 72с.
2. Корпоративна соціальна відповідальність. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.scm.com.ua — офіційний сайт компанії "СКМ".
3. Корпоративна соціальна відповідальність. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.dtek.com.ua — офіційний сайт компанії "ДТЕК".
4. Корпоративна соціальна відповідальність. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.ilyich.com.ua — офіційний сайт "ММК ім. Ілліча".
5. Корпоративна соціальна відповідальність. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.isd.com.ua — офіційний сайт корпорації "ІСД".
6. Корпоративна соціальна відповідальність. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.avk.ua — офіційний сайт компанії "АВК".
7. Корпоративна соціальна відповідальність. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: interpipe.biz/ru/comp — офіційний сайт корпорації "Інтерпайп".